

2. Zajednica munike i vizijanijevog staračca

(*Senecioni — Pinetum leucodermis*)

Munika na planini Prenju gradi i vrlo prostrane gotovo čiste sastojine, pretežno izgrađene od mladog drveća s pojedinačnim starim sjemenjacima koji se uzdižu iz jednoličnog sloja krošanja na grebenima i grebencima.

Te su sastojine zauzele manje strme i manje klisuraste i stjenovite padine krečnjaka i dolomitiziranog krečnjaka pretežno na zapadnim, jugozapadnim i južnim ekspozicijama. U njihovom sastavu nalazimo redovno veliki vizijanijev staračac (*Senecio visianianus* Papaf.), koji je inače sasvim obična i česta vrsta u otvorenim kamenjarama i u zajednicama planinskih rudina te planine. Od endemnih vrsta nalazi se samo tu i tamo *Dianthus prenjus* G. Beck, dok ostale vrste, karakteristične za zajednicu munike i krčagovine, ovdje izostaju. Kao karakteristična vrsta može se uzeti i busenasta (plavičasta) šašika (*Sesleria coerulans*).

Jednako tako u zajednici nalazimo u manjem broju i sa manjim učešćem vrste sveze *Seslerion tenuifoliae* Horv. i stijenjarke sveze *Potentillion caulescentis* Br.-Bl. Naprotiv vrste (»pravih« šumskih zajednica) pretplaninske šume bukve i klekovine bora pokazuju veću brojnost. Naročito se u zajednici ističu brojni grmovi prelazne klečice (*Juniperus intermedia*). Vrste kserofitnih zajednica sveza *Erico-Ostryon* Horv. i *Chrysopogoni — Satureion* Ht. et H-ić, kao i vrste s afinitetom spram svijetlih sastojina crnog bora nisu tako česte i obilne kao u zajednici munike i krčagovine.

Iz biljnog sastava i iz analize staništa ove zajednice jasno proizlazi da su to sastojine koje su sekundarno naselile nekadašnje kamenjare i pašnjačke površine u pojasu pretplaninske šume bukve.

Ovu zajednicu, gotovo istog florističkog sastava, našli smo i na planini Štitovu (Maganik) u Crnoj Gori (F u k a r e k 1963).

TABELA II

Lokaliteti	Taraš	Tisovica	Vranovina	Vranovina	Crne Kose	Varda	Vodeni Kuk	Zastolje	Bijele Vode	Kamenac
Nadmorska visina	1430	1560	1650	1350	1550	1450	1500	1200	1550	1520
Izloženost (ekspozicija)	W	W— SW	SW	W	W	S	S— SW	S— SW	S	SO
Nagib (inklinacija)	40°	35°	30°	35°	60°	30°	30°	45°	30°	30°
Karakteristične vrste zajednice Senecioni-Pinetum leucodermis										
<i>Pinus heldreichii</i> ssp. leucodermis	3.3	3.4	4.4	4.4	4.5	4.4	4.4	5.5	3.3	4.3
<i>Senecio visianianus</i>	2.2	2.2	1.2	1.2	1.2	1.2	1.2	+	1.2	1.2
<i>Sesleria coerulans</i>	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+	+	1.1	+
	.	1.1	2.2	.	2.2	.	.	.	1.2	1.2
Karakteristične vrste sveze Seslerion tenuifoliae Horv. i reda Seslerietalia tenuifoliae Horv.										
<i>Sesleria tenuifolia</i>	2.2	1.2	1.2	+2	2.2	1.2	+2	+2	1.2	+2
<i>Danthus div. spec.</i>	(+)	+2	1.2	+	(+)	(+)	+	+	+2	+
<i>Gentiana clusii (dinarica)</i>	+2	1.2	+2	+	+2	+	+	.	.	.
<i>Hieracium hoppeanum</i>	+2	+2	+2	+	+1	+	+	.	.	.
<i>Anthyllis alpestris</i>	+	+1	+
<i>Arctostaphylos uva-ursi</i>	+3	.	.	+3
<i>Oxytropis dinarica</i>	.	+	.	.	.	+
<i>Aster bellidialstrum</i>	+	.	.	.
<i>Edraeanthus tenuifolius</i>	+	.	.	.
<i>Scabiosa graminifolia</i>	+	.	.	.
Vrste čije svojte povezuju zajednice borovih i munikinih šuma										
<i>Thymus div. spec.</i>	+2	2.2	2.2	1.2	1.2	2.2	+2	1.2	1.2	1.2
<i>Scabiosa leucophylla</i>	1.1	+1	1.1	1.1	+1	+1	+1	+2	.	+
<i>Carex div. spec.</i>	+2	+	+2	.	.	1.2	1.2	1.2	.	+
<i>Helianthemum div. spec.</i>	1.2	2.2	+1	.	.	.	+	.	+	.
<i>Gentiana ciliata</i>	+	+	+	.	+	.	+	.	+	.
<i>Globularia cordifolia</i>	.	.	1.2	.	.	+2	.	+2	.	.
<i>Calamagrostis varia</i>	2.2	.	.	.	+2	.	1.2	.	.	.
<i>Asplenium trichomanes</i>	.	+	+
Karakteristične vrste sveze Potentillion caulescentis Br.-Bl. i reda Potentilletalia caulescentis Br.-Bl.										
<i>Cardamine glauca</i>	.	.	+	+	+	.	.	.	+	+
<i>Arenaria gracilis</i>	.	+	+	.	.	1.2
<i>Heliosperma pusillum</i>	+	.	.	.	+	+
<i>Bunium alpinum</i>	+	.	+	+	.
<i>Campanula hercegovina</i>	+2	.	.	.	+2

<i>Asplenium ruta-muraria</i>	.	+	4	
<i>Aquilegia sp.</i>	.	.	+	.	.	+	
<i>Cystopteris regia</i>	(+)	+	
<i>Arabis hirsuta</i>	+	.	
Karakteristične vrste sveze											
<i>Erico-Ostryon Ht. i reda</i>											
<i>Quercetalia pubescentis</i>											
Br.-Bl.											
<i>Erica carnea</i>	2.3	+2	2.2	3.2	1.2	1.2	2.3	1.2	+2	+2	
<i>Galium lucidum</i>	+	+	+	+1	+	+	+	1.2	+	+	
<i>Cyclamen purpurascens</i>	+	+	1.1	.	2.1	+1	
<i>Betonica officinalis</i>	+1	.	.	+	+	+	.	.	+	.	
<i>Hypochoeris illyrica</i>	.	+2	+	.	+	.	.	.	+	.	
<i>Ostrya carpinifolia</i>	.	.	.	+0	.	.	.	(+)	.	(+)	
<i>Acer obtusatum</i>	.	.	+	.	.	+0	+	.	.	.	
<i>Buphthalmum salicifolium</i>	.	.	+	.	.	+	+	.	.	+	
<i>Sesleria autumnalis</i>	2.2	2.2	3.3	.	.	
<i>Filipendula hexapetala</i>	+	+	+	.	.	
<i>Trifolium alpestre</i>	.	+	+	
<i>Helleborus (purpurascens)</i>	+	
Karakteristične vrste sveze											
<i>Chrysopogoni-Satureion Ht.</i>											
et H-ić i reda <i>Scorzonero-</i>											
<i>Chrysopogonetalia H-ić</i>											
<i>Brachypodium pinnatum</i>	1.2	1.2	2.2	1.2	+2	2.2	3.3	1.2	2.3	+2	
<i>Teucrium montanum</i>	2.2	2.2	2.2	+2	+2	1.2	1.2	+	.	(+)	
<i>Asperula aristata ssp. longiflora</i>	+	+	+	+	+	+	+	+	+2	.	
<i>Dorycnium herbaceum</i>	.	.	.	+2	.	+3	+2	+2	.	.	
<i>Teucrium chamaedrys</i>	+	+	+	.	+	
<i>Bromus erectus var.</i>	+	1.2	+	.	.	1.2	
<i>Stachys recta ssp. subcrenata</i>	2.2	.	1.2	1.2	.	
<i>Leucanthemum div. spec.</i>	+2	.	+	.	.	.	
<i>Potentilla australis</i>	+2	.	+	.	.	
<i>Satureia montana ssp. subspicata</i>	+	+	
Karakteristične vrste pretplaninske šume bukve											
<i>Fagus moesiaca</i>	{	I	.	+	+	+2.2	.	+	+0	(+)	(+)
		II	.	1.2	+	+	+2	+	+	.	.
		III	.	.	1.1	+	+2	+	+	1.1	.
<i>Valeriana cfr. montana</i>	2.2	+2	+2	.	+2	+2	1.2	+2	+2	+2	
<i>Euphorbia amygdaloides</i>	.	.	+1	1.1	+2	.	.	.	+	+	
<i>Primula columnae</i>	+	+	1.1	+2	.	.	
<i>Mycelis muralis</i>	.	.	.	+	.	.	+	2.1	.	+	
<i>Rhamnus fallax</i>	.	+	.	.	.	+	.	+	.	+	
<i>Viola silvestris</i>	+	+	+	1.1	
<i>Campanula witasekiana</i>	.	+1	.	+	+	1.1	
<i>Fragaria vesca</i>	.	.	+1	+	+	
<i>Sorbus austriaca</i>	+	.	+	.	.	
Karakteristične vrste klekovine bora											
<i>Juniperus nana (intermedia)</i>	+	+2	+2	3.3	+2	+2	+	1.2	+	+	
<i>Hieracium cfr. silvaticum</i>	+	+	.	+	2.1	+	+	.	+	2.1	

<i>Rosa</i> (cfr. <i>pendulina</i>)	+	+	.	+	.	.	+	(+)	.	+
<i>Vaccinium myrtillus</i>	.	.	.	1.2	+
<i>Pinus mugo</i>	+	+
<i>Lonicera borbasiana</i>	+
<i>Hypericum alpestre</i>	+
Karakteristične vrste šume crnog bora										
<i>Cotoneaster tomentosa</i>	+	.	.	.	+	+2	.	+	.	.
<i>Leontodon incanus</i>	.	.	+	.	+	.	+	.	.	.
<i>Cephalanthera rubra</i>	.	.	+	+	+
<i>Laserpitium latifolium</i>	+	+	.	.
<i>Pinus nigra</i>	.	.	+	+	.	.
<i>Prunella grandiflora</i>	.	.	+	+	.	.

Od vrsta koje se pojavljuju samo u jednom snimku, zabilježene su još i slijedeće:

Gentiana crispata (2 i 5), *Antennaria dioeca* (7), *Polystichum lonchitis* (10), *Senecio rupestris* (1 i 3), *Polygala* sp. (1), *Agrostis tenuis* (1), *Luzula luzulina* (2), *L. flavescens* (10), *Carlina corymbosa* (2 i 3), *Satureia alpina* (3), *Sedum anopetalum* (3), *S. ochroleucum* (9), *Geranium robertianum* (4), *Cynanchum vincetoxicum* (4), *Dryopteris robertiana* (4), *Knautia* cfr. *drymeia* (5), *Peucedanum* sp. (5), *Astrantia maior* (5), *Chrysanthemum corymbosum* (5), *Melittis melissophyllum* (5), *Melica nutans* (9 i 10), *Festuca pungens* (10 sa 3.4), *Paronychia kapela* (6 i 8), *Draba aizoon* (6), *Euphorbia cyparissias* (6 i 8), *Marrubium incanum* (6), *Acer pseudoplatanus* (7), *Viola mirabilis* (7), *Anemone nemorosa* (7), *Symphytum tuberosum* (7), *Lilium martagon* (7), *Campanula glomerata* (7), *Colchicum autumnale* (7), *Galium verum* (7), *Potentilla micrantha* (8), *Poa nemoralis* (8 i 10), *Phyteuma orbiculare* (9), *Oxalis acetosella* (10), *Saxifraga rotundifolia* (10), *Ranunculus thora* (5 i 7), *Epipactis atropurpurea* (9), *Primula columnae* (9), *Bromus erectus* (9), *Aposeris foetida* (9 "r"), *Gentiana cruciata* (9), *Leontodon hispidus* (9), *Chrysanthemum liburnicum* (9).

3. Zajednica munike i crnog bora

Pinetum nigrae — *leucodermis* (prov.); *Moltkeeto-Pinetum* (mscrp.)

Zajednica munike i krčagovine na dolomitnim stijenama u nižim predjelima prelazi u mješovitu zajednicu munike i crnog bora, u kojoj se mjestimično zadržavaju još i karakteristične endemne vrste: krčagovina i prenjški klinčac, a pridružuje im se redovno još i endemno modro lasinje (*Moltkea petraea* [Tratt.] Grisb.).

U ovoj zajednici gube se, ili su veoma rijetke, brojne vrste brdskih i planinskih šuma bukve, a vrste krekovine bora potpuno nestaju. Isto tako zadržale su se samo najkserofitnije vrste sveze *Seslerion tenuifoliae* Horv. (s izuzetkom kolovrea — *Ranunculus thora*, koji još prati muniku na nekim nižim lokalitetima), a nestale gotovo i sve vrste planinskih stijenjarki sveze *Potentillion caulescentis* Br.-Bl. Na njihova mjesta naselile su se brojne kserofitne vrste sveze *Erico-Ostryon* Horv. i sveze *Chrysopogoni* — *Satureion* Ht. et H-ić. Vrste stijenjarki ovdje nadomještavaju vrste sa afinitetom spram sastojina crnog bora kao i one vrste rodova, za koje smo već ranije istakli da povezuju zajednice boro-